

ĽUBOR KRÁLIK

Etymológia a nárečová lexikografia (na materiáli Slovníka slovenských nárečí)

narcis m. i narcéza z. (nárcis) surt, zst okrasná záhradná rastlina s bielym al. žltým kvetom, bot. narcis (Narcissus). Bielu aj žltastú ťaťu volajú jednako narcis Králiky BB; V záhratke máme narcézi, skalne ruže, begónie, šipovie ruže a tak už Val. Dubová DK; Plno nárcisom mám v záhratke Kameňany REV; Len čo zide sňach, narcise sa fisknú zo zeme a zachvílu kvitnú Návojovce TOP; Narcis kvitne aj nabielo Návojovce MYJ; Kaštili ten grófskin záhradník mal aj narcise, ona to potom predávala Trnave na ringu Brestovany TRN; žiutí, býti narcis Stupava BRA, Rozbehly SEN

narciska i **narcizľa** z. (nárciska, nárečiška, marcižľa) miest. strš, trenč, pov okrasná záhradná rastlina s bielym al. žltým kvetom, bot. narcis (Narcissus); Vykvitli už bialia nárečiški Brusník REV; Začasu na jar kvitnu narcizle nabielo Bánovce n. Bebr.; Ze šeckich kvečín najračej mám žuté narciski Chocholná TRC; Tak sa nám cisknú ze zeme ti nárečiski! Hrušové NMV; Plno narcisiek je záhratke Brezová p. Brad. MYJ; narciska Ivančiná MAR; marcižľa V. Straciny MK

narebriť sa dok. gem exp. nahmút' sa, navaliť sa; Celí vos se nám narebri na polisební bok Kameňany REV

nárečie s. i **náreč** ž. 1. ľudový jazyk istého miesta, kraja: Našu redž volajú aj králickuo nárečia Králiky BB; Na Babinci ceukon druhá náreč panuje ag u nás Kyjatice RS; V Rečnicah je čisto slovenske nárečie Riečnica KNM; liptouskuo nárečia Bobrovec LM 2. často používaný výraz al. frazéma v niečej reči: Ón má také nárečié, často hovorí „namojveru“ Bučany HLO

nárečovať sa dok. veľa sa narozprávať: Še nárečoval s nami chlapček, smelete Fintice PRE

naredovať p. naradovať

Brestovany TRN; Tí preuvádzajú nevestuňu a učia sa svadobaní tolko narehotali, až ih bruchá bolí Malenice HLO

narehúňať sa dok. exp. nasmiať sa, narehotiť sa: Telo som še narehuňala! Fintice PRE

narechnovať i **narachnovať** dok. zastav. napočítavať, narátať: Voláko modz nán teho tá sklepárka narechnuvala placit Brestovany TRN; narachmivé Huť VRB

nárek m. strš, miest. zst i vst pláč, bedákanie: O ťie čás počud v dachtoru noc po dzemou veľki nárek Náhná TRS; Prišli s plácom, nárekom, že až nevieme, čo sa stalo Leš MK; Venku na dvóre so bola, ke con začula velkí nárek Lapš NIT; Narek v dachovej streche s plákom Predmet BYT; nárechovat, nárechovať: Vrecku Štefka Štefka Újezd TRC – plá

duchov. • Akci nárech na hľadajúca ťva strach Kameňany REV; Nárek v dachovej streche s plákom Predmet BYT; nárechovať: Vrecku Štefka Štefka Újezd TRC – plá

Čelovec MK – veľké bedákanie, oplákavanie nárekom p. nárokom

nareksendovať sa dok. exp. veľa sa narozprávať, naklebetiť sa: Babi sa na ulici v nedzeli náreksendovali, až ih mohli hubi bolet Brestovany TRN

naremne p. náramne naremný p. náramný

nareparovať dok. veľa poopravovať: Každi bôtiská scel mad hnet, a ked ich kopu nareparoval, nigdo pre ne nechodzí Zavot TRN

nareparovať sa dok. často opravovať, naoprvovať sa: Nareparuvali sa toho vozika, lebo na furt koleso vypadávalo Lapš NIT; Čo son sa já náreparuvali tih hodzin, ráz utekali, ráz meškali, a už idú akurát Bučany HLO

narependovať dok. exp. veľa navravieť: Tólik nám narependovala, až ma uši rozboleli! Bočnice TRC

narepetiť sa dok. exp. natrápiť sa, nadriet' sa: Aťe sa náž Jānu uš čosi narepetil, ked bol toho roky pred domu Podbieľ TRS

nareseľovať dok. nastrúhať surových al. naročiť varených zemiakov na resefove, strúhadlo Bandurki še uvaria a nareseľuju na resefove a čo še tam vajco, muki, zahňisc a našuľkac, porezal a to pucaki še volaju Sobrance

narevačku prísl. exp. na rozechytanie: Narevačku prasťe roschitali a do knírku kupovali, že budú dve lepšie žrať Čelovec HLO

narezat' dok. I. est. im pripraviť, nahromadiť: Do ťih (čerešni) haluske narezali na štepenia z druhého dežidu Čelovec MK; Narez mi vrbovky prúčiky! Kameňany REV; Šniele sa narežú, spravia sa cestičko V. Maša VRB; Narezav prútov na metu Lukáčovce HLO; A ke tý prutí narezali, povítrás

